C/2025/108

10.1.2025

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Industrija 5.0 – kako jo uresničiti

(mnenje na lastno pobudo)

(C/2025/108)

Poročevalec: **Giuseppe GUERINI**

Soporočevalec: **Guido NELISSEN**

Svetovalec	Paolo MANFREDI (za poročevalca III. skupine)
Sklep plenarne skupščine	18. 1. 2024
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika
Pristojnost	posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI)
Datum sprejetja na seji CCMI	24. 9. 2024
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	23. 10. 2024
Plenarno zasedanje št.	591
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	248/1/4

1. Sklepi in priporočila

1.1 Industrija 5.0 dodatno poglablja vpliv digitalnih tehnologij na proizvodnjo in ga dviguje na novo raven, saj je osredotočena tudi na človeka, ekonomsko odpornost in trajnost. Je več kot le nadaljevanje sedanje digitalne industrijske revolucije, saj s krepitvijo družbenih in ekoloških vrednot, ki so zdaj prednostne naloge, odpravlja pomanjkljivosti Industrije 4.0. Podjetjem in industriji omogoča širšo perspektivo in prinaša rešitve za nove družbene izzive.

1.2 Institucije EU bi morale spodbujati ustvarjanje ugodnega evropskega industrijskega ekosistema, ki mora biti primeren za prihodnost in krepiti konkurenčnost prvega na človeka osredotočenega gospodarstva.

1.3 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) meni, da zasnova Industrije 5.0 še ni popolnoma razdelana in da je treba bolje opredeliti njene gospodarske, družbene, politične, pravne in tehnološke posledice ter razlikovati med dejstvi in marketingom. Najprej je treba oceniti rezultate Industrije 4.0, ki se še razvija in je še daleč od tega, da bi se obsežno uporabljala.

1.4 EESO podpira oblasti in socialne partnerje pri razvoju jasnejšega konceptualnega, gospodarskega in regulativnega okvira ter akcijskih načrtov za širše uvajanje načel Industrije 5.0 ob sočasnem upoštevanju možnih družbenih stroškov. To pomeni, da je treba vlagati v inovacije na delovnem mestu za spodbuditev konkurenčnosti evropskih podjetij, hkrati pa ohranjati visoko raven zaposlenosti in izboljševati kakovost delovnih mest. Za urejen tehnološki prehod sta potrebna večja udeležba delavcev in uveljavljen socialni dialog, v katerega so vključeni vsi ustrezni deležniki in organizirana civilna družba.

1.5 Uvajanje Industrije 5.0 bi bilo treba podpreti tudi z decentraliziranimi deležniškimi platformami in javno-zasebnimi partnerstvi, ki bodo morali razvijati učna orodja, pripravljati programe in poslovne modele ter spodbujati uvajanje in izmenjavo oziroma nadgrajevanje primerov dobre prakse. Omogočiti bi bilo treba širok dostop do teh programov (tudi za MSP, podjetnike, zaposlene na vseh ravneh in oddaljene regije) in ga podpreti kot ključno politiko za inovacije in razvoj.

1.6 Industrijo 5.0 bi bilo treba poleg tega izkoristiti za to, da bi proizvodnja postala privlačnejša za mlajše in starejše, s čimer bi se soočili z vse večjim pomanjkanjem strokovno usposobljene delovne sile, obdržali strokovno znanje, delavce vključili v obvladovanje vseh izzivov in izkoristili potencial mlajših generacij za inovacije.

1.7 Z vidika industrijske politike je po mnenju EESO pomembno naslednje:

— vizija Industrije 5.0 mora temeljiti na sedanjih evropskih političnih pobudah, kot so zeleni dogovor, industrijska strategija, akt o umetni inteligenci, digitalno desetletje, evropski steber socialnih pravic ter program znanj in spretnosti. Hkrati je treba te pobude posodobiti, da bi se upoštevala načela Industrije 5.0;

— načela Industrije 5.0 je treba vključiti v pripravo načrtov za prehod industrijskih ekosistemov in v sedanje programe, kot je partnerstvo *Made in Europe*;

— izboljšati je treba znanje proizvodnih podjetij, zlasti MSP, o potencialu digitalnih tehnologij. To zahteva ustrezno podporo podjetjem, da bi razumela potencial inovacij v svojem poslu, določila svoje digitalne in okoljske cilje in cilje glede odpornosti ter pripravila in izvajala strateške načrte za preobrazbo;

— poskrbeti je treba za nenehno in zadostno podporo za drage naložbe, ki zajemajo vse vidike podjetja, od proizvodnje do komuniciranja, in ki so potrebne za posodobitev podjetij tako, da bodo pripravljena na Industrijo 5.0;

— osredotočiti se je treba na celotne vrednostne verige, ekosisteme in krožne proizvodne procese, s čimer se doseže, da so socialni cilji upoštevani pri gospodarskem razvoju;

— vlagati je treba tako v javne kot v zasebne programe raziskav, razvoja in inovacij za oblikovanje novih trajnostnih, odpornih in na človeka osredotočenih gospodarskih modelov, proizvodnih sistemov in trgov;

— Industrija 5.0 bi se lahko uporabila za spodbuditev regionalnih strategij za preobrazbo, ki ponoven gospodarski razvoj združujejo s politikami pravičnega prehoda ter krožnimi, odpornimi in trajnostnimi vrednostnimi verigami.

1.8 EESO želi nosilce odločanja opozoriti, da je v času nenadnih sprememb nujno razviti poglobljen pristop k digitalnim inovacijam v naših proizvodnih sistemih in družbah za izboljšanje regulativnih profilov, ki morajo biti etični in temeljiti na demokratičnih vrednotah, socialni enakosti, pošteni konkurenci in vključujoči konkurenčnosti.

1.9 EESO meni, da bosta uvajanje digitalnih tehnologij na način, ki bo osredotočen na človeka, in spreminjanje podjetij v „nenehno učeče se organizacije“ izboljšala konkurenčnost EU.

2. **Ozadje predloga**

2.1 To mnenje obravnava novo zasnovo Industrija 5.0, ki naj bi v družbi odpravila pomisleke glede sedanje digitalne preobrazbe industrije, tako v proizvodnji kot v storitvenem sektorju, hkrati pa omogočala, da bo industrija EU še naprej produktivna in konkurenčna.

2.2 Namen Industrije 5.0 je v poslovne procese vključiti družbena in okoljska vprašanja, ki jih Industrija 4.0 ni dovolj obravnavala, saj je bila usmerjena predvsem v digitalizacijo in avtomatizacijo. Nova vprašanja in pomisleki, ki so se hitro zvrstili v zadnjih letih, močno vplivajo na poslovne strategije, zaskrbljenost v zvezi s širokim pojmom družbene in okoljske odgovornosti podjetij pa narašča.

2.3 Industrija 5.0 posodablja in razširja zasnovo Industrije 4.0 ter se osredotoča na tri vidike: človek, planet in blaginja *(three P's: people, planet and prosperity)*. Posodobitev je nujna iz treh razlogov: zaradi tehnoloških sprememb, vse večjih družbenih in političnih vprašanj, ki so se pojavila od razvoja vizije, ter spremenjene geopolitične paradigme, ki močno vpliva na prostorsko organizacijo proizvodnje.

2.4 Z vključevanjem tehnologij za boljše soočanje z novimi globalnimi izzivi, kot so podnebne spremembe, pomanjkanje virov, energetska učinkovitost, nova in zapletena geoekonomika ter potreba po socialno bolj pravičnem razvoju, je Industrija 5.0 priložnost za razvoj industrijske paradigme, ki bo presegla pristop, usmerjen zgolj v tehnologijo in rast.

3. **Od Industrije 4.0 do Industrije 5.0: revolucija ali evolucija?**

3.1 Industrija 4.0 je bila prvotno razvita kot nacionalna strategija, ki naj bi nemško predelovalno industrijo pripeljala v digitalno dobo, nato pa je postala nova paradigma za digitalne inovacije v industriji. Zanjo je bilo značilno obsežno uvajanje različnih tehnologij avtomatizacije, kot so računalništvo v oblaku, velepodatki, strojno učenje, avtomatizacija, robotika in internet stvari, ki so omogočili komuniciranje med napravami brez človeka. Z vse zmogljivejšimi računalniki in hitrejšimi omrežji je mogoče proizvodne sisteme upravljati v realnem času in jih pripraviti na odločitve, ki temeljijo na podatkih. S tem se izjemno povečata prožnost in učinkovitost ter omogoči večje prilagajanje, celo množične proizvodnje. Rezultat so „pametne tovarne", ki naj bi industrijo pripravile na prihodnost tako, da povezujejo stroje, proizvode, sisteme in ljudi ter v kibernetsko-fizičnih sistemih združujejo fizične in virtualne svetove.

3.2 Industrija 4.0 je bila uvedena v več različnih proizvodnih okvirih, vključno z MSP. Njen razvoj pa je v turbulentnem geopolitičnem in gospodarskem obdobju sprožil nekaj pomislekov zaradi socialnih posledic (varnost delovnega časa, zastaranje znanj in spretnosti) takšne množične avtomatizacije proizvodnih procesov. Hkrati so se pojavljali novi izzivi, ki so jim svetovni voditelji dajali prednost. Cilj Industrije 4.0 je bil digitalizirati proizvodnjo, kakršna je bila leta 2011: organizirana v navidezno nepovezane svetovne vrednostne verige in veliko manj pozorna na svoje okoljske in socialne posledice.

3.3 Po letih svetovnega razvoja in preskušanja je zdaj jasno, da so bile zaradi osredotočenosti Industrije 4.0 na avtomatizacijo prezrte njene posledice za človeški kapital, od pomanjkanja potrebnih znanj in spretnosti za obvladovanje vse bolj zapletenih digitalnih tehnologij in tveganja, da bo delo postalo preveč intenzivno, do vse večjih težav z vključevanjem starejših delavcev v nenehno spreminjajoče se okolje.

3.4 Več pozornosti bi bilo treba nameniti informatizaciji, torej težnji k popolnemu zanašanju na podatke in algoritmični nadzor nad proizvodnimi procesi, kar sicer lahko prispeva k večji natančnosti proizvodnih procesov, lahko pa tudi osiromaši ustvarjalni prispevek človeških sposobnosti.

3.5 Industrija 4.0 je podcenila človeški dejavnik kot glavni pogoj za uspeh proizvodnega procesa, zlasti v demokratičnih in odprtih družbah. Prav tako je manj pozornosti namenjala nekaterim ključnim razsežnostim industrijske proizvodnje, ki se ne nanašajo le na produktivnost in so medtem postale glavne prednostne naloge, kot je nujno zmanjšanje okoljskega odtisa industrije z omejevanjem količine odpadkov, spodbujanjem krožnosti in odpornosti gospodarstva ter uporabo manj in okolju prijaznejše energije.

3.6 Zato je bilo treba vizijo in cilje Industrije 4.0 temeljito revidirati in nastala je Industrija 5.0. S tega vidika EESO podpira vizijo GD za raziskave in inovacije, ([1]) katere namen je vse večjo digitalizacijo v industriji dvigniti na novo raven s povezovanjem različnih razsežnosti, tj. trajnosti, osredotočenosti na človeka in odpornosti. Industrije 5.0 ni mogoče obravnavati kot nove industrijske revolucije, temveč bolj kot nadaljevanje sedanje digitalne preobrazbe v industriji z novim in nujnim poudarkom na socialnih in okoljskih vrednotah. V širšem merilu se še ni začela uvajati.

([1]) Evropska komisija, GD za raziskave in inovacije, M. Breque, L. De Nul, A. Petridis, *Industry 5.0 – Towards a sustainable, human-centric and resilient European industry (Za trajnostno, na človeka osredotočeno in odporno evropsko industrijo)*, Urad za publikacije Evropske unije, 2021, https://op.europa.eu/sl/publication-detail/-/publication/468a892a-5097-11eb-b59f-01aa75ed71a1.

3.7 Navdih za Industrijo 5.0 je bila zasnova *Družba 5.0*, ki je bila razvita leta 2017 na Japonskem z namenom digitalno preobraziti družbo, torej veliko več kot le proizvodnjo. Japonske korenine Industrije 5.0 niso slučaj, saj je bila to prva razvita država, ki se je soočila z družbenimi težavami in vprašanji produktivnosti, zaradi katerih je morala sprejeti bolj v prihodnost usmerjen in celosten pristop k tehnologiji – ne kot orodje za tiste, ki že imajo prednost, temveč nujen način za premostitev vse večjih izzivov, kot sta starajoča se družba ter manj produktivno in konkurenčno gospodarstvo. Z vidika industrije to pomeni združevanje tehnoloških inovacij Industrije 4.0 s skrbjo za splošno blaginjo družbe in za okolje s povezovanjem treh novih razsežnosti, tj. osredotočenosti na človeka, trajnosti in odpornosti.

Osredotočenost na človeka in človeški kapital

3.8 V okviru vizije Industrije 5.0 se podjetja spodbujajo k uvajanju širše perspektive, ki temelji na vrednotah, in upoštevanju posledic proizvodnje na splošno, pa tudi k veliko širši opredelitvi ustvarjanja vrednosti. Podjetja morajo družbenim ciljem, pri katerih ne gre le za rast, pripisati nov prednostni pomen, da bi se razvila v odporne ustvarjalce blaginje. Na podlagi takšne zaveze morajo sprejeti odgovorne proizvodne in inovacijske modele, spoštovati in opolnomočiti svoj človeški kapital, znova razmisliti o svojih okoljskih in družbenih ciljih ter odpraviti osredotočenost na kratkoročni dobiček, hkrati pa si dejavno prizadevati za dvojni prehod.

3.9 Industrija 5.0 človeka znova postavlja v središče proizvodnje. Njegove izkušnje, znanje in spretnosti obravnava kot temeljni pogoj za dolgoročno konkurenčno prednost. Ustvarja ravnovesje med prednostmi avtomatizacije z vidika produktivnosti ter ustvarjalnostjo in obrtniškimi spretnostmi, ki se pripisujejo samo človeku. Zajema tudi primere, ko je udeležba delavcev neizogibno povezana z naravo podjetja, kot je to v zadrugah.

3.10 Industrija 4.0, ki je bila osredotočena na spodbujanje digitalne proizvodnje kot glavnega cilja, je nekako prezrla posledice obsežne avtomatizacije za človeški kapital in družbe, s čimer je ogrozila stopnjo zaposlenosti in podcenila edinstven prispevek človeka h kakovosti proizvodnje. Stroji lahko naredijo le tisto, za kar so bili programirani, ljudje pa v proizvodni proces vnesejo inovativnost in ustvarjalnost. Zato je pomembno na vseh področjih proizvodnje graditi mostove med človekom in strojem, s pametnimi stroji, ki podprejo in izboljšajo delo človeka (kot so sodelovalni roboti, ki avtomatizirano opravljajo ponavljajoča se, naporna in nevarna dela v proizvodnji). To delavcem omogoča, da se osredotočijo na oblikovanje procesov in produktov, reševanje težav, organizacijo, načrtovanje in storitve za stranke. Konec koncev osredotočenost na človeka pomeni tudi na splošno večjo skrb za varnost delavcev in zdravje na delovnem mestu, tudi veliko večjo skrb za delavce, ki jih kljub vsem preventivnim ukrepom izpodriva ali jih bo izpodrinila avtomatizacija.

Trajnost

3.11 Industrija 5.0 naj bi Evropi pomagala uresničiti podnebne cilje. Odpravila naj bi linearen model potrošniškega gospodarstva ter ga nadomestila s krožnim in regenerativnim gospodarstvom, ki temelji na ponovni uporabi, recikliranju, krožni zasnovi in proizvodnih procesih, ki se izogibajo ustvarjanju odpadkov. V Industriji 5.0 se glavna prednost namenja spodbujanju digitalnih tehnologij za spremljanje porabe energije, čim učinkovitejšo rabo virov, razvoj krožnih procesov ali zmanjšanje tokov odpadkov z digitalnim sledenjem (digitalizirano krožno gospodarstvo).

Odpornost

3.12 Zaradi naraščajočih geopolitičnih napetosti je treba večjo pozornost namenjati obvladovanju tveganj, saj so najrazličnejše negotovosti postale stalnica pri poslovanju. V okviru Industrije 5.0 naj bi razvili strategije za odpornost, ki bi temeljile na diverzifikaciji dobavnih verig, bolj prilagodljivih modularnih in decentraliziranih proizvodnih zmogljivostih ter prožnih proizvodnih sistemih. To je potrebno za premagovanje vrste različnih groženj za proizvodnjo, od geopolitičnih napetosti in kriz na področju energije in surovin do podnebnih katastrof ter pandemij. Odpornost pomeni tudi, da je treba večjo pozornost namenjati kibernetski varnosti, saj se lahko veliki avtomatizirani sistemi zaradi kibernetskih napadov popolnoma zrušijo. V zvezi s tem lahko Industrija 5.0 prispeva ne le k podpiranju konkurenčnosti evropskih podjetij, temveč tudi k utrjevanju strateške avtonomije EU.

4. **Ključni dejavniki za prehod na Industrijo 5.0**

4.1 Glavni elementi Industrije 5.0 so proizvodni procesi, ki temeljijo na industrijskem internetu stvari, visokohitrostni brezžični komunikaciji, napredni robotiki, analitiki velepodatkov, umetni inteligenci in računalništvu v oblaku. Jedro takšnih tehnologij je bilo prisotno že v Industriji 4.0, vendar so se njihova področja uporabe po letu 2011 močno razširila, postale so tudi cenejše ter dostopnejše. Poleg tega so nekatere tehnologije, kot je generativna umetna inteligenca, v tem času postajale vse pomembnejše.

4.2 Skladno z zgoraj navedenimi cilji Industrija 5.0 preusmerja pozornost na tehnologije, ki spodbujajo sodelovanje med človekom in programsko opremo oziroma strojem, kot so sodelovalni roboti, ki se povezujejo s človekom in optimizirajo upravljanje energije ter življenjski cikel proizvodov. Ta vizija hiperpovezljivega industrijskega ekosistema je namenjena razvoju pametnih proizvodov za pametne stranke in potrošnike v okviru pametnih dobavnih verig, hkrati pa naj bi z upravljanjem življenjskega cikla proizvodov zaprla okoljsko zanko.

4.3 Udeležba delavcev in socialni dialog sta ključna za izkoriščanje priložnosti, ki jih ponuja uvedba Industrije 5.0, saj to zahteva zavezanost zaposlenih na vseh ravneh. Zato bi morali obveščanje in posvetovanja potekati že v zgodnji fazi, da bi: i) digitalne rešitve podpirale in nadgradile človekovo delo, ne pa ga nadomestile; ii) omejili morebitne socialne stroške in vzpostavili varnostne mreže za delavce med zamenjavo delovnega mesta, vključno s prilagojenimi rešitvami za delavce, ki jih ni mogoče preusposobiti; iii) bile s tem povezane koristi pravično prerazporejene in iv) na različnih ravneh in v različnih sektorjih začeli socialni dialog, kar bo privedlo do večje vključenosti organizirane civilne družbe.

5. **Organizacija dela**

5.1 S ponovno potrditvijo pomena človeškega kapitala v visokoavtomatiziranem proizvodnem okolju Industrija 5.0 predvideva bolj zadovoljujoče in privlačno delovno okolje, ki temelji na trdni, ustvarjalni in smiselni interakciji med človekom in strojem. To naj bi bilo mogoče z zavedanjem, da tehnologija dopolnjuje človeka in da bi bilo treba sodelovanje med njim in strojem oblikovati z vidika učenja. Človek bi se moral učiti izboljšati tehnologijo z njeno uporabo.

5.2 Tehnološke inovacije korenito spreminjajo sedanji svet dela ter zahtevajo nova znanja in spretnosti. Zaradi tega bo vse bolj nujno na novo opredeliti delovna mesta in posledično prilagoditi programe usposabljanja. Hkrati narašča zaskrbljenost zaradi delavcev, katerih znanja in spretnosti bodo hitreje zastarala in jih bo mogoče hitreje nadomestiti zaradi avtomatizacije njihovih nalog. Za sprostitev celotnega potenciala Industrije 5.0 so potrebna mnoga nova ali posodobljena znanja in spretnosti. Poleg digitalnih spretnosti in znanja o tehničnih procesih bodo veliko bolj potrebne tudi mehke veščine. Takšno obsežno izpopolnjevanje in preusposabljanje sta že zdaj izrednega pomena, v prihodnosti pa bosta še bolj.

5.3 Ker Industrija 5.0 omogoča natančnejše načrtovanje proizvodnje in učinkovitejše delovne postopke, lahko tudi okrni avtonomijo delavcev, saj se njihova vloga lahko preoblikuje in zmanjša. Od njih se namreč lahko zahteva, da sledijo navodilom digitaliziranih sistemov, kot se že dogaja v visokoavtomatizirani logistiki, ali pa je njihova naloga zgolj spremljanje rezultatov tehnologij, ki se izpopolnjujejo, kot pri besedilih in prevodih, ki jih ustvari umetna inteligenca.

5.4 Učinkovitejša in digitalizirana organizacija dela bi lahko privedla tudi do večje delovne intenzivnosti, ko bi tehnologije narekovale tempo in bi človek poskušal ostati v koraku z njimi, hkrati pa bi se povečale neenakosti. Na eni strani so torej visoko usposobljeni, izredno iskani in dobro plačani delavci, ki pripravljajo, uporabljajo in vzdržujejo digitalne tehnologije, na drugi pa nizko usposobljeni delavci, ki opravljajo monotona dela in bi jih bilo predrago nadomestiti s tehnologijo ali pa zgolj nadzorujejo stroje pri njihovem delu, ali navidezno samozaposleni delavci v gospodarstvu priložnostnih del na digitalnih platformah. Ta krog se bo verjetno razširil še na intelektualno zahtevna delovna mesta, za katera je prej veljalo, da sodijo med elito, imuno na nadomeščanje s tehnologijo. Te naloge bodo v celoti ali deloma prevzele tehnologije, kot je umetna inteligenca.

6. **Znanja in spretnosti**

6.1 Digitalne spretnosti postajajo vse pomembnejše, zato je treba na vseh ravneh poskrbeti za digitalno izobraževanje in usposabljanje ter obravnavati digitalno izključenost (z dostopom do računalniške strojne opreme, hitro internetno povezljivostjo in temeljnimi digitalnimi spretnostmi za vse). V okviru paradigme Industrije 5.0 morajo digitalna znanja in spretnosti spremljati tudi močno razširjena in povezana zelena znanja in spretnosti, saj se povečuje povpraševanje po znanju v zvezi z zmanjševanjem odpadkov, ravnanjem z njimi in upravljanjem z energijo, pridobivanjem in recikliranjem sekundarnih materialov ter učinkovitejšimi življenjskimi cikli.

6.2 Spodbujati je treba digitalizacijo izobraževanja in usposabljanja. Obsežno uvajanje digitalnih tehnologij v izobraževanju in usposabljanju bo prineslo več možnosti za učenje, ki človeka postavljajo v središče odločanja.

6.3 V vseh podjetjih je treba pripraviti načrte usposabljanja za vse delavce, tudi starejše in manj izobražene. Ti načrti morajo, zlasti v MSP, vključevati tudi podjetnike, ki odločajo o naložbah in se morajo zavedati nujnosti digitalnega in zelenega prehoda.

6.4 Pomembno je čim bolj izkoristiti izkušnje delavcev, zato morajo podjetja razviti skupno bazo znanja, da bi si zaposleni lahko izkušnje izmenjali, bolje sodelovali, učinkoviteje reševali težave ter sprejemali odgovorne in vzdržne odločitve.

6.5 Podjetja socialnega gospodarstva, zlasti zadruge, so – celo v industrijskih panogah – dokazala, da znajo učinkovito združevati demokracijo na delovnem mestu, udeležbo delavcev in sodelovanje lokalnih skupnosti, s čimer ustvarjajo ekosisteme gospodarske bližine, ki lahko spodbujajo trajnostni razvoj. Zato je pomembno, da se med mehke veščine, ki so potrebne za industrijo prihodnosti, vključi tudi sposobnost sodelovanja.

6.6 Za uvajanje digitalnih tehnologij na način, ki bo osredotočen na človeka, morajo podjetja postati „učeče se organizacije“ in razviti kulturo učenja, ki optimalno izkorišča sposobnosti delavcev pri uporabi tehnologije.

6.7 Bistveno je organizirati nenehno izpopolnjevanje in preusposabljanje delavcev, da bi se zmanjšala digitalni razkorak, povezan s spolom in starostjo, in polarizacija trgov dela ter da bi se ohranila visoka kakovost delovnih mest.

6.8 Pozornost je treba nameniti preprečevanju novih poklicnih tveganj, ki so bodisi povezana z varnostjo in ergonomiko zaradi interakcije med človekom in strojem ali pa nastanejo zaradi pomanjkanja zasebnosti in samoodločanja pri delu, ki je posledica digitaliziranih postopkov nadzora in spremljanja.

V Bruslju, 23. oktobra 2024

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Oliver RÖPKE